

Таким чином, на нашу думку, можна виділити три основні фактори, що сприяють створенню інновацій: науковий фактор (результати наукових досліджень та розробок), виробничий фактор (потреби виробництва та збуту), ринковий фактор (потреби ринку).

Обліково-аналітична система інноваційної діяльності, модель якої представлена на рис. 1, на наш погляд, заснована на формуванні та використанні інформації щодо окремих етапів інноваційної діяльності.

В моделі представлені всі можливі етапи інноваційної діяльності залежно від того, що послужило поштовхом до створення інновації. При цьому впровадження деяких видів інновацій може відбуватися у меншу кількість етапів. Наприклад, організаційно-управлінські та соціальні інновації відрізняються відсутністю етапів дослідно-конструкторських робіт, підготовки виробництва та власне виробництва інноваційної продукції, оскільки дані етапи полягають у впровадженні інновації у господарську діяльність підприємства.

УДК 657

С.І. Васи́лін, д-р екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ БІОЛОГІЧНИХ АКТИВІВ ТА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ ЗА СПРАВЕДЛИВОЮ ВАРТІСТЮ

Аграрно-промисловий комплекс (далі – АПК) – важлива складова національної економіки та національної безпеки нашої держави. У довоєнному 2021 р. продукція АПК становила близько 20% українського ВВП, а її частка у загальній вартості експорту склала 40% [1].

Україна була і залишається годувальницею як українців, так і світу. Сільськогосподарська продукція, зокрема рослинницька, традиційно експортується в країни Азії, Африки та Європейського Союзу. В період воєнного стану аграрний сектор України зазнав безпрецедентно суттєвих збитків, і його відновлення є одним із невідкладних завдань післявоєнної відбудови України, оскільки саме АПК формує продовольчу безпеку нашої держави та низки країн світу.

Одним із вирішальних факторів механізму управління аграрними підприємствами та ефективним виробництвом сільськогосподарської продукції є система обліково-аналітичного

забезпечення, здатна задовольнити інформаційні запити стейкхолдерів та забезпечити достовірне, своєчасне та точне розкриття інформації про біологічні активи в звітності.

Згідно НП(С)БО 30 «Біологічні активи», «біологічний актив – жива тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи. Довгострокові біологічні активи – усі біологічні активи, які не є поточними біологічними активами. Поточні біологічні активи – біологічні активи, здатні давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи протягом періоду, що не перевищує 12 місяців, а також тварини на вирощуванні та відгодівлі» [2].

Одним із проблемних аспектів обліку в аграрних підприємствах залишається використання методології оцінки біологічних активів та сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю.

На думку науковців та практиків, застосування справедливої вартості, орієнтованої на практики, передбачені МСБО 41 «Сільське господарство» [3], позитивно вплинули на достовірне представлення аграрного бізнесу і дотримання фундаментальних принципів оцінювання як одного з базових елементів методу бухгалтерського обліку.

Погоджуючись з даними експертними оцінками зауважимо, що оцінка сільськогосподарської продукції за справедливою вартістю не є поширеною у значній частці аграрних підприємств. Низка суб'єктів використовує альтернативний підхід із використанням виробничої собівартості, як це передбачено Н(П)СБО 30 «Біологічні активи». Водночас, часто зустрічається використання первісної вартості при оцінці біологічних активів замість справедливої.

Досить суттєвою є проблема, окреслена академіком В.М. Жуком, яка полягає у «відсутності прозорого ринку, оперативному доступі інформації, а, головне, відсутності чіткої методології застосування оцінки активів за справедливою вартістю в наших реаліях» [4, с. 75].

Також є низка інших суперечностей та проблемних аспектів практичного застосування справедливої вартості під час оцінювання біологічних активів та сільськогосподарської продукції, зокрема:

1. для продукції рослинництва: обмежена доступність чи складність доступу до інформації про ціни на продукцію; неврахування у цінах активного ринку параметрів якості рослинницької продукції; закритість інформації, що спричиняє бар'єри у застосуванні методу аналізу контрактів; складність пошуку бази порівняння для встановлення справедливої вартості специфічних та нішевих культур;

2. для продукції тваринництва: неможливість порівняння цін активного ринку продукції господарств різного розміру; складність

пошуку аналогів оцінюваної за справедливою вартістю групи біологічних активів тваринництва; відсутність публічної інформації щодо укладених контрактів і технологічних показників розвитку специфічних виробництв тощо.

Зрештою, ще одним проблемним аспектом залишається недостатній рівень кваліфікації фахівців з бухгалтерського обліку, що особливо характерно для дрібних агротоваровиробників.

Окреслені акценти ставлять бухгалтера аграрного підприємства перед непростим вибором – якою інформацією користуватися, з яких джерел, чи є вона достовірною та якою мірою може бути застосована для конкретного підприємства.

Зазначені обставини неминуче ускладнюють облікову роботу аграрних підприємств та знижують дієвість системи обліково-аналітичного забезпечення, оскільки недосконалість механізмів установлення справедливої вартості біологічних активів та сільськогосподарської продукції не дозволяє об'єктивно застосовувати один з фундаментальних елементів методу бухгалтерського обліку – оцінювання. Це впливає на подальше відображення операцій та викривлення їх у фінансовій звітності, яке може стати перешкодою під час прийняття управлінських рішень на основі показників обліку та звітності.

Таким чином, імплементація методології оцінки за справедливою вартістю в облікову практику аграрних підприємств сформували передумови часткової невідповідності методології обліку сільськогосподарської діяльності вимогам управління економічною безпекою, посиливши її ризики. Тому, на нашу думку, особливої актуальності набуває розробка адаптивних методик встановлення цін активного ринку, хоча б специфічних біологічних активів та сільськогосподарської продукції, шляхом залучення державного галузевого управління, зокрема через функціонал Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Інформаційні джерела:

1. Продукція АПК дала понад 40% експорту України, — міністр. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/economics/produkcija-apk-dala-ponad-40-eksportu-ukrajini-ministr-09022022-450845> (дата звернення: 12.05.2023).

2. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи»: наказ Міністерства фінансів України від 18.11.2015 № 790. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1456-05> (дата звернення: 12.05.2023).

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 41 «Сільське господарство». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_027.

4. Жук В.М. Методологічний супровід застосування П(С)БО 30 «Біологічні активи». *Фінанси, облік і аудит. Спец. випуск*. 2007. Ч. 1. С.75–84.